

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.08.2016, sp. zn. 30 Cdo 4387/2015, ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.4387.2015.1

Číslo: 126/2017

Právní věta: Omezuje-li se nejistota účastníka řízení ohledně jeho výsledku na to, zda bude prokázán jeho nepoctivý úmysl, jde o okolnost, která vyvrací domněnku vzniku nemajetkové újmy v důsledku nepřiměřené délky řízení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.08.2016

Spisová značka: 30 Cdo 4387/2015

Číslo rozhodnutí: 126

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost státu za škodu, Zadostiučinění (satisfakce)

Předpisy: § 13 předpisu č. 82/1998Sb.
§ 31a předpisu č. 82/1998Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. 4. 2015, sp. zn. 13 Co 132/2015, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 4. 6. 2015, sp. zn. 13 Co 132/2015.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 2 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 31. 12. 2014, č. j. 22 C 28/2013-50, zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala zaplacení částky 1 000 000 Kč s příslušenstvím jako přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení vedeného u Okresního soudu v Novém Jičíně pod sp. zn. 8 C 104/2008 (dále jen „posuzované řízení“). Odvolací soud v záhlaví uvedeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

2. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. Dne 1. 4. 1998 byla podána žaloba proti A. B. (žalobkyni v tomto řízení). Žalující strana v posuzovaném řízení se domáhala vyslovení neúčinnosti kupní smlouvy, na jejímž základě žalobkyně (v tomto řízení) nabyla nemovitosti od manželů M.. Dále soud podrobně popsal průběh posuzovaného řízení, jež skončilo dne 7. 8. 2012, kdy nabyl právní moci rozsudek odvolacího soudu. Odvolací soud v posuzovaném řízení se ztotožnil se soudem prvního stupně v závěru, že žalované (žalobkyni v tomto řízení) musel být úmysl dlužníků

manželů M. zkrátit svého věřitele znám.

3. Po právní stránce soud prvního stupně uvedl, že posuzované řízení trvalo 14 let a 4 měsíce. Vzhledem k dílčím průtahům při nařizování a odročování jednání a celkové délce řízení dospěl k závěru, že v posuzovaném řízení došlo k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v jeho nepřiměřené délce. Žalobkyni však v důsledku nepřiměřené délky řízení nemajetková újma vzniknout nemohla, a to z důvodu, že se žalobkyně nečestným jednáním pokusila zkrátit věřitele tím, že na sebe nechala od dlužníka převést nemovitosti, aniž by poskytla odpovídající protiplnění. Jedinou újmou, kterou žalobkyně v posuzovaném řízení musela pocítovat, byla nejistota ohledně toho, zda se v řízení prokáže její nepoctivý úmysl zkrátit věřitele. Odškodňovat takovou újmu by bylo v rozporu se zásadou, že nikdo nemůže mít prospěch z vlastního nepoctivého jednání (*nemo turpitudine suam allegare potest*).

4. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se i s jeho právními závěry.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Jako dovolací důvod dovolatelka uvádí nesprávné právní posouzení věci a nesprávné zjištění skutkového stavu věci vztahující se k posouzení otázky vzniku škody. Dovolatelka namítá, že závěr odvolacího soudu o tom, že jí nemohla vzniknout žádná újma, není náležitě odůvodněn a je ve zjevném rozporu se závěry posuzovaného řízení. Poukazuje na ustálenou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), dle níž nepřiměřená délka řízení znamená pro stěžovatele morální újmu a žádné důkazy v tomto ohledu v zásadě nevyžaduje. Dále poukazuje na nález Ústavního soudu ze dne 21. 9. 2011, sp. zn. [I. ÚS 1536/11](#). Dovolatelka zpochybňuje závěr ohledně své vědomosti o tom, že v posuzovaném řízení od počátku věděla, že kupní smlouva byla uzavírána s úmyslem zkrátit věřitele prodávajících, přičemž poukazuje na průběh dokazování v posuzovaném řízení. Dále dovolatelka namítá, že nárok na imateriální újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení není vázán na jeho výsledek. I kdyby od počátku řízení věděla o úmyslu prodávajících zkrátit svého věřitele, neměla by tato skutečnost mít vliv na povinnost státu k náhradě újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení. Odvolací soud nepostupoval při hodnocení právních otázek souvisejících s výkladem podmínek a kritérií ustanovení § 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“), v souladu s tímto zákonným ustanovením. Dovolatelka navrhuje, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

6. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II. bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

8. Dovolací soud ve vztahu k námitce dovolatelky, již zpochybňuje skutková zjištění soudů nižších stupňů ohledně její vědomosti o nepoctivém úmyslu prodávajících zkrátit svého věřitele, uvádí, že

tímto dovolatelka uplatňuje nezpůsobilý dovolací důvod (srov. § 241a odst. 1 o. s. ř.). Z přezkumné povahy činnosti Nejvyššího soudu vyplývá, že dovolací soud je vázán skutkovým základem věci tak, jak byl vytvořen v důkazním řízení před soudem prvního stupně nebo před soudem odvolacím.

9. Dovolací soud však shledal dovolání přípustným pro řešení právní otázky v judikatuře dovolacího soudu dosud neřešené, zda nepoctivý úmysl účastníka nepřiměřeně dlouhého řízení je dostatečným důvodem pro to, aby bylo lze uzavřít, že tomuto účastníku v důsledku nepřiměřené délky řízení žádná újmy nevznikla.

IV. Důvodnost dovolání

10. Dovolání není důvodné.

11. Nejvyšší soud již ve stanovisku ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. [Cpjn 206/2010](#), uveřejněném pod č. 58/2011 Sb. roz. obč. (dále jen „Stanovisko“), uvedl: „Evropský soud vychází ze ‚silné, ale vyvratitelné domněnky‘, že nepřiměřená délka řízení znamená pro stěžovatele morální újmu a žádné důkazy v tomto ohledu v zásadě nevyžaduje (viz Apicella, odst. 93, nebo Kmec, J. K výši zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. Právní zpravodaj, srpen 2006, s. 12 a násl.), neboť újma vzniká samotným porušením práva.“

12. V rozsudku ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. [30 Cdo 4739/2009](#), Nejvyšší soud uvedl: „Účelem zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu poskytovaného podle § 31a OdpŠk je odškodnit skutečnost, že poškozený byl po nepřiměřeně dlouhou dobu v nejistotě ohledně výsledku řízení (srov. rozsudek ESLP ze dne 21. 2. 1997 ve věci Guillemin proti Francii, č. stížnosti 19632/92, § 63). Samotný výsledek řízení je pak pro posouzení, zda došlo k porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě, a tedy i pro případné stanovení odškodnění, nevýznamný (srov. rozsudek senátu první sekce ESLP ze dne 10. 11. 2004, ve věci Apicella proti Itálii, stížnost č. 64890/01, odst. 26).“

13. Od situace, kdy výsledek posuzovaného řízení byl pro poškozeného negativní, je však nutné odlišovat situaci, kdy účastníku řízení musel být negativní výsledek posuzovaného řízení již od počátku znám. V usnesení ze dne 20. 11. 2012, sp. zn. [30 Cdo 3370/2011](#), Nejvyšší soud např. dospěl k tomuto závěru: „Pokud žalobce uplatnil žalobou nárok, o němž již v době podání žaloby věděl, že se jedná o nárok promlčený, nelze od této skutečnosti odhlížet. Uplatnění bezdůvodné žaloby samo o sobě opodstatňuje výrazné snížení základní částky.“

14. Ve vztahu k trestnímu řízení Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. [30 Cdo 2595/2010](#), uvedl: „Za určitých okolností lze přitom uzavřít, že nemajetková újma způsobená žalobci je tak nízké intenzity, že přiměřeným zadostiučiněním bude samotné konstatování porušení práva žalobce na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě. V každém řízení je proto třeba vždy zvažovat, zda nenastaly okolnosti, které vznik nemajetkové újmy vyvracejí. Takovou okolností může (ale nemusí) být i to, že se náhrady nemajetkové újmy domáhá pravomocně odsouzený pachatel trestného činu právě za délku trestního řízení, v němž byl shledán vinným, popřípadě mu byl i uložen trest. Trestní řízení je pouze logickým důsledkem trestné činnosti pachatele, který svým jednáním jeho zahájení způsobil.“

15. Právě uvedený závěr lze analogicky vztáhnout i na řízení civilní, v němž je prokázán nepoctivý úmysl účastníka řízení, jehož logickým důsledkem bylo zahájení daného řízení. Účastníku, jehož nejistota ohledně výsledku řízení se omezuje na to, zda jeho nepoctivý úmysl bude prokázán, je okolností, která vznik nemajetkové újmy v důsledku nepřiměřené délky tohoto řízení na jeho straně vyvrací.

16. Ježto není žaloba shledávána důvodnou pro zjevnou neexistenci jednoho z právních předpokladů nároku, je postavena na právním omylu, a žalobkyni již nebylo třeba v řízení procesně vést k doplňování skutkových tvrzení.

17. Dovolací soud tedy považoval rozhodnutí odvolacího soudu co do posouzení vzniku nemajetkové újmy za správné a dovolání za nedůvodné, a proto je podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.